

KISGRAFIKA

42. évfolyam. Megjelenik egy évben négyszer.

Kiadja a "Kisgrafika Barátok Köre Grafikagyűjtő és Művelődési Egyesület".

Postacím: 1538 Budapest, Pf. 519.

Szerkesztőbizottság: dr. Arató Antal, Király Zoltán (főszerkesztő), dr. Soós Imre.

Grafikai szerkesztő: Vincze László

Felelős kiadó: Palásthy Lajos titkár

Kass János: Mózes

T A R T A L O M

A 75 éves Kass János jubileumi kiállításai Szegeden és Budapesten (Király Zoltán)

Raszler Károly grafikusművész műtermében (Mayer József)

Vén Zoltán újabb metszetei Székesfehérváron (Király Zoltán)

Kiállítás Gábor Dénes ex libriseiből Kolozsváron

Budapesti közművállalatok Kerékgyártó László kisgrafikáin (Soós Imre)

Vertel József kisgrafikai alkotásjegyzéke (Soós Imre)

Pályázati felhívás

SZEMLE - HÍREK - KÖNYVESPOLC

2003/2

A 75 ÉVES KASS JÁNOS JUBILEUMI KIÁLLÍTÁSAI SZEGEDEN ÉS BUDAPESTEN

Kass János grafikusművész, Szeged város szülötte 1927-ben Karácsony másodnapján látta meg a napvilágot, vagyis a múlt év végén töltötte be a 75. életévét. Ebből az alkalomból a Móra Ferenc Múzeum rendezte meg a szegedi Vár utcai galériában nagyszabású kiállítását a művész könyvillusztrációiból, Szeged díszpolgárának 75. születésnapja tiszteletére. A tárlat ez év márciusának végéig volt látogatható. A rendezők több száz gyönyörű könyvből válogatták ki azt a páratlanul gazdag grafikai tablót, amellyel áttekintést kívántak adni a művész könyvillusztrátori munkásságáról. Az ünnepélyes alkalomból Vörös Gabriella múzeum-igazgató köszöntötte Kass Jánost, majd a régi barát, Trogmayer Ottó méltatta életművét, beszélt régi, személyes emlékeiről, s a könyvek egész soráról, "amelyek között sokról talán már nem is tudtuk, hogy a karakterét meghatározó rajzok Kass János alkotásai. Karinthy Frigyes Tanár úr kéremje, Madách: Az ember tragédiája, Arany János Toldija, Nagy László: Csodafiúszarvas c. verses könyve, William Shakespeare szonettjei – csak néhány könyv azok közül, amelyeket a polihisztor rajzoló "öltöztetett fel".

Ezt követően beszélt Kass János szegedi kötődéseiről, ahonnan bár kisgyermekként elkerült, ám nem lett hűtlen a városhoz; évtizedekkel később, de visszatért, s 1985 óta működik önálló galériája és kiállítása a Vár utcában az immár világszerte ismert és elismert alkotónak. Amint fogalmazott: "Művészete nem csupán helyi értékű. Cambridge-ben, a Fritzwilliam Múzeumban Dürer és Rembrandt képei mellett állították ki nyolcvan rajzát. A Shakespeare-drámák ihletésére készült teljes grafikai sorozata a Stratfordi Királyi Shakespeare Társulat Múzeumában tekinthető meg. Alkotásait rangos magángyűjtemények is őrzik szerte a világon, s bélyegei is sokfelé elvitték művészetének jó hírét. Virtuóz technika, áradó fantázia jellemzi munkáit, s amiért olyan sokan zárták szívükbe: rendíthetetlen humanizmusa sugárzik valamennyiből. Az esztétikai élvezet mellett átélésre is kényszerítenek a 20. század egyik legnagyobb "Képző-bűvészenek" rajzai. Kass János nagy varázsló mondotta – , valójában ő a Kékszakállú herceg, Don Quijote, Mózes, Hamlet, Csilicsala Csalavári Csalavér és a többi megrajzolt figura is."

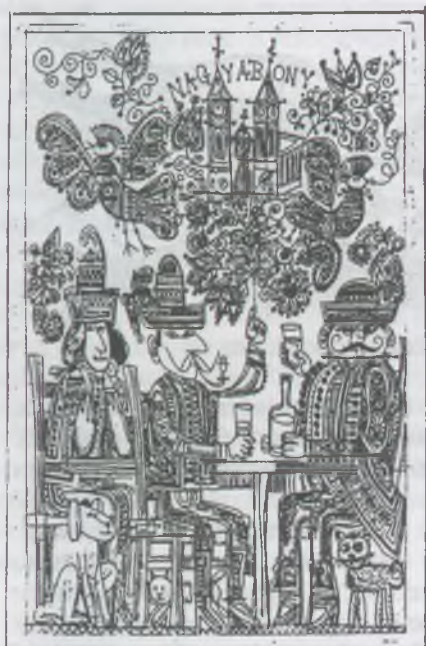
A tárlat azt is tükrözte, hogy Kass János művészete általában válasz a kor kihívásaira, s minden újabb és újabb munkájában egy-egy általa kitűzött célt közelít. Ha a lexikon tömörségével akarunk fogalmazni, akkor ideznünk kell, hogy "képalakításában és grafikai előadásában a sokoldalúság, a stílusok lelkeségébe való behatolnitudás és azok egyéniesítése adja meg művészi eredetiségének alapjait. Erőssége a gondolati töltés, a

dolgok rejtett értelmének felmutatása." Ezt a gyakorlatban is láthatták a kiállítás látogatói. Mert a művész most a jövő nemzedékek ízlésalakításának és ízlésnevelésének szinte fel sem fogható fontosságú programján fáradozik, amikor a tanulni kezdő gyerekek könyveit illusztrálja. A kiállításon láthatók a szegedi Mozaik Kiadónál indított, kisiskolásoknak szánt tankönyvcsalád már megjelent kötetei is. Egyenes út vezetett ehhez, ha végignézzük azokat a meséskönyveket, versesköteteket és ifjúsági regényeket, amelyeket ez idáig illusztrált. Ám ez a munkaterv nagy felelősséggel is jár és komoly energiát kíván. "A képességeim legjavát kell mozgósítanom, hogy megoldjam ezt a nehéz feladatot. A tankönyvillusztráció roppant felelősségteljes munka, nagyon igénybe vesz. A legjobbat kell produkálnunk a kisdíjak számára, akik két-három évvel később már a Big Brothert nézik. Csak néhány évünk van arra, hogy Weöres Sándorral és a többiekkel nyújtsunk nekik valami mást." nyilatkozta az egyik szegedi lapnak Kass János.

Nem véletlen, hogy a 2003. évi Ünnepi Könyvhét előestéjén, június 3-án az Iparművészeti Múzeum is kiállítást nyitott meg a kiemelkedő könyvművész és illusztrátor grafikai-ból, KÖNYVMŰVÉSZET GYERMEKVILÁG, Válogatás ötven év munkájából címmel. Méltóbban aligha lehetett volna ünnepelni a magyar könyvet, mint ezzel a nagyszerű kamarakiállítással, hiszen Kass János az elmúlt évtizedekben a Brüsszeli Világkiállításon, Moszkvában, Brnóban, Torontóban, Pozsonyban, Sao Paulóban, magyar és német "Szép könyv" versenyeken nyert díjakat, sőt, immár három alkalommal, 1966-ban és 1977-ben Lipcsében, 1999-ben Frankfurtban a könyvművészeti kiállításon "A legszebb könyv" díjat ő kapta.

Mindez azt igazolja, hogy a minden ízében jellegzetesen és sajátosan magyar karakterű kassjánosi művészet, bár mint anyanyelvből, a magyar népművészetből sarjad, egyúttal egyetemes művészet is, mert nyitott mindenre, amit a klasszikus és modern művészetek apostolai megteremtettek vagy ma is alkotnak, és mégis utánozhatatlanul egyéni. Ezért írhatta róla az egyik Kass-kiállítás katalógusában Juhász Ferenc költő: "Az európai-hírnevű magyar grafikusművészet egyik legtehetségesebb, képviselője. Példaképei és mesterei: a csodálatos-kező Szalay Lajos és a vívódó, látomásos, nagy lobogású Hincz Gyula szellemi elődei közt a realista-ceruzájú, gazdag-testű asszonyokat, kidudorodó izomzatú férfiakat, életerős állatokat és madarakat rajzoló Picasso is hatással volt rá, éppúgy, mint mestereire... A mi világunk művésze Kass János, akinek műveiben a céltudatos és okos munka szépségét kezdjük megtalálni."

Kass János rézkarcai, C3

A tárlat rendezői, – a múzeum munkatársainak lelkes kis csoportja –, nagyon jó ízléssel, remek válogatásban mutatták be a művész pályafutásának azt a nagyon sokrétű területét, amelyben zömmel a gyermekvilág, a gyermeklélek felé fordul. Látható itt augusztus 3-ig több grafikai sorozata, különféle grafikai technikákkal készült könyv-illusztrációi (pl. rajz, ecsetrajz, akvarell, rézmetszet, rézkarc, linometszet stb.), valamint többnyire a könyvek szellemében fogant, más-más stílusban, de teljesen egyéni megfogalmazásban, mint pl. az Arany János Toldija, a Hány János, vagy a Hamlet-sorozat, egészen a legfiatalabb gyermek-korosztályok igényeinek megfelelő rajzokig, mesefiguráig. De láthatunk ízelítőt Kass János ex libriseiből is, amiből a művész nem nagyon kényeztet el a gyűjtőket, pedig sokan szívesen dicsekednének gyűjteményükben Kass-lapokkal.

A szép számban megjelent közönség előtt Stefan Lengyel professzor, az Universitát Essen és a Magyar Iparművészeti Egyetem tanára nyitotta meg a kiállítást, értékelve és elemezve azt a fantasztikusan gazdag és eredeti pályáivet, amelyet eddig az immár 75 esztendő Kass János befutott. A lelkes tapssal ünnepelt művész pedig megköszönte a kiállítás rendezőinek a nagyszerű tárlatot, és a közönségnek, hogy azt érdeklődésével megtisztelte.

A Kisgrafika Barátok Köre gyűjtőinek és művésztagjainak a nevében gratulálunk Kass Jánosnak és szeretettel köszöntjük jubileumi kiállításainak alkalmából, kívánva jó egészséget, alkotókedvet és sok sikert további munkálkodásához, titokban remélve azért néhány újabb ex librist is, amely talán kikerülhet alkotóműhelyéből.

Király Zoltán

RASZLER KÁROLY GRAFIKUSMŰVÉSZ MŰTERMÉBEN

A Kisgrafika Barátok Köre havi klubestjeinek márciusi programjaként, előzetes egyeztetés alapján, március 5-ikén látogatást tehattünk Raszler Károly Kossuth- és Munkácsy díjas grafikusművész, a Képzőművészeti Főiskola sokszorosító grafikai tanszéke nyugalmazott egyetemi tanárának budapesti műtermében.

A művészekből és gyűjtőkből álló, lelkes kis csoportot Gitta asszony és a művész-házigazda nagyon kedvesen fogadta a tágas műterem-lakásban, amelyből a laikus számára áradt a műhely romantikája, bár igazán nagyon gondos rendben álltak a rézkarc- és fametszetnyomó prések, a festékes dobozok, a szerszámok, rézlemezek és képketrek, szóval mindaz, ami az alkotóműhelyek nélkülözhetetlen kelléke. Ám a legrejtélyesebbek mégis azok a széles, sokfiókos szekrények a falaknál, amelyek Raszler Károly grafikai életművét, vagy legalábbis annak egy nagy részét őrzik. Ugyanis a fő óhajunk az volt, hogy ebbe a fantasztikusan gazdag és sokrétű grafikai életműbe betekinthessünk.

A szívélyes vendéglátás után aztán sorra megnyitak

Raszler Károly rézkarca, C3

a lapos, széles fiókok, bennük a gondosan rendezett alkotásokkal, grafikai sorozatokkal, sokféle techniká-

val készült rajzokkal. Noha készültünk Láncz Sándornak a művészről írt könyvéből, amelyből azt tanultuk, hogy "Raszler Károly ábrázolásmódja karakterisztikusan realista, ugyanakkor mély gondolatiságot tükröz.

Művészi hitvallása: megfigyelni és megismerni a kor lényegét, megkeresni és feltárni a dolgok és jelenségek összefüggéseit" ám a látottak, az alkotások művészi szépsége őszinte csodálatot váltott ki bennünk. Hiszen "Karcsi bácsi", a művészeti tudományok kandidátusa a Főiskolán évtizedeken át nemzedékek sorát tanította a grafikai műfajok és technikai eljárások egész sorára, amelyek között megtalálható a rajz, a metszet, az ecsetrajz, az összes sokszorosító grafikai eljárás, a egyes technikák, stb. Így egyéni látásmódjából eredően lenyűgöző technikai tudása a grafikát életre hívó gondolatot szolgálja. Ám a kész művek hátterében ott állnak a külföldi tanulmányutak (Olaszország, Kuba, Mongólia, Albánia), az egyéb művészeti élmények, a költészet, a zene, stb. amelyek indíttatást adnak a grafikák megszületéséhez; eklatáns példája ennek például a "Bartók harmadik zongoraversenye" c. alkotása, és így tovább. Ismert és elismert könyvillusztrátor is. Illusztrációiban is egyedi hangú, szimbólumokkal megnyilatkozó képi világot teremt.

Élmény volt találkozunk olyan műveivel, amelyek ma már ritkán alkalmazott technikai eljárásokkal készültek, amikor bemutatta az úgynevezett repesztéses technikával készült sorozatát. Kérésünkre a mester elmagyarázta ennek lényegét. A rézkarchoz hasonlóan lecsiszolt lemezt zsírtalanítani kell és erre a rajzot vagy a foltot nádtollal vagy ecsettel, olyan folyadékkal kell felvinni, – többnyire cukros tintát, esetleg oldott mézgával kevert japán dörzstust – amely később vízben oldódik. Száradás után a lemezt vékony viasszal le kell alapozni, majd vízfürdőbe tenni. Az érintett helyeken az alap fölreped, s a rajzolt részek tisztán maradnak a maratásra. Az ilyen módon készült művek különleges hatást nyújtanak, amelyeket akkor alkalmaz a művész, ha témája ezt kívánja meg.

A műélvező számára talán a legnagyobb hatásúak a színes grafikák, a festői megoldású, gyakran vegyes technikával készült többszínnyomatok. Jó néhány, különféle témájú ilyen sorozatot alkotott már Raszler mester, ám ezek áttekintésére nem hogy egyetlen este, de talán egy hét sem lenne elég. Így meg kellett elé-

Raszler Károly rézkarca, C3

gednünk egy-két sorozattal, s így is lenyűgözve álltunk sokáig Tűzvirág című képe előtt például, amelynek bravúros színei, megoldása, szimbolikus értelme megragadó.

Ezt követően sok szép kisgrafikát néztünk meg, amelyeket, bevallása szerint Raszler Károly a neves, sajnos már elhunyt Stettner Béla grafikusművész indíttatására kezdett művelni. Sajnos, ex librist csak néhányat metszett a család részére, pedig gyűjteményeinkben szívesen őriznénk az ő lapjait is.

A már nyugdíjas művész nyaranta szülőházában, Kismaroson alkot. Itt találhatók a híres szelídgesztenyések, a szép fák közül néhány az ő kertjében is látható, s amelyek rohamosan pusztulnak. A vad- és szelídgesztenyefákat pusztító rovar 1986-tól tűnt fel, Franciaországból került hozzánk. Raszler mester a természet védelmében, megdöbbentően kifejező rajzsorozatban örökítette meg a beteg fákat, a kintől összecsavarodott ágakat, s ezeket a múlt évben, a Ráday Galériában rendezett nagysikerű kiállításán mutatta be.

Hatalmas életműve mellett, sok évtizedes oktató-nevelő munkássága során tehetséges művészek egész sora került ki keze alól. Többek között Egyesületünk (KBK) művészeti vezetőjének, König Róbertnek is tanára volt.

Raszler Károly mindannyiunk öröme ma is közöttünk él és alkot, amihez további jó egészséget és sok sikert kívánunk, s mind neki, mind Gitta asszonynak köszönjük a feledhetetlen élményt, amiben műtermük látogatása során részesülhettünk.

Mayer József

VÉN ZOLTÁN ÚJABB METSZETEI SZÉKESFEHÉRVÁRON

Május első felében rendezték meg Székesfehérváron a 4. Művészeti Fesztivált, amelyen számos kulturális program és kiállítás-megnyitó között válogathatott a művészetkedvelő közönség. Ennek keretében május 13-ikán a KÖFÉM lakótelepi Aranybulla Könyvtárban nyílt meg a "Vén Zoltán grafikusművész újabb rézmetszetei, képgrafikák és ex librisek" című reprezentatív kiállítás. A korszerűen felszerelt szép könyvtár halljában felállított tárlókban és táblákon a művész több mint hatvan, többnyire a legutóbbi időben keletkezett alkotása volt látható, naggyobbrészt rézmetszet, kőrajz, vagy vegyes technikával készült képgrafikák, valamint hasonló technikájú kisgrafikák és ex librisek.

Nem mindennapi, különleges élményben volt része a megjelenteknek, akik végighallgatták Dr. Arató

Antal kiállítás-megnyitóját, amelyet azonban tárlatvezetés és a művésszel készített interjú kombinációjának is nevezhetnénk, ugyanis néhány perces általános összefoglaló után a közönség körében végigvezette a táblák előtt Vén Zoltánt, és egy-egy műve előtt kérdéseket tett fel neki, hol a témára, hol a művészi megfogalmazásra, hol a grafikai technikákra vonatkozóan. Így tehát maga a szerző vallott a saját művészetéről, olykor műhelytitkairól, vagy bepillantást engedve a "kulisszák mögé", a különféle grafikai ötletek kidolgozásáról.

Megtudhattunk olyan érdekességeket is a legújabb grafikákról, – mint pl. a Noé bárkája háromféle változata, Lélek-dúc, Mária Magdaléna, Boldog Özséb, Mária mennybemenetele, stb., – amelyeket a szemlélő nem tudhat, esetleg csak sejthet a műre pillantva, s

talán csak hosszabb szemlélődés, elmélyült tanulmányozás után fejt meg. A jelenlévők nagy élvezettel hallgatták a kis "műelemzéssel" is összekapcsolt tárlatvezetést, aminek az a kézzel fogható konkrét eredménye, hogy nagyon sokan első pillantásra közel kerülnek a műhöz, könnyebben mélyülnek el a grafikák mondanivalójában, s maguk is élvezettel fedezik fel a hallottak után a "blikfangos" megoldásokat, képzettársításokat, a művekben a groteszket, az iróniát, a szimbólumot stb. Azt is mondhatnánk, hogy a művész, és a tárlat megnyitója ezzel egy kis "utikalauzt" adtak a hallgatóságnak az olyan művek gyorsabb megértéséhez, mint A Kékszakállú és Judit, Quodlibet, Walpurgis éj, Bolondok hajója, és sorolhatnám tovább.

Nagyon gazdag, sokrétű, mélyenszántó gondolatokat megfogalmazó művészet Vén Zoltán grafikai világa, amely bravuros rajztudással, igen magas mesterségbeli és technikai készséggel párosulva, ragadja magával a szemlélőt.

Király Zoltán

Vén Zoltán rézmetszete, C2

KIÁLLÍTÁS GÁBOR DÉNES EX LIBRISÉIBŐL

Andraskó Károly fametszete, X2

Gábor Dénes, a neves közíró és lapszerkesztő ex libriseiből és a nevére készült könyvjegyekből nyílt kiállítás ez év első hónapjában Kolozsvárott, a Heltai Gáspár Könyvtári Alapítvány Mikó/Clinicilor utca 18. szám alatti székházában. A tárlatot a Koós Ferenc Kulturális Alapítvány (amely megalakulásának egyéves évfordulóját ünnepelte), a Művelődés című folyóirat szerkesztősége és a Heltai-Alapítvány szervezte; és a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma támogatta. Németh Júlia és dr. Alexandra Rus mondott bevezetőt, majd a gyűjtő Gábor Dénes beszélt arról, mi is az ex libris és hogyan alakult önálló gyűjtési ággá, az alábbiak szerint:

Az EX LIBRIS, magyar(osított) nevén KÖNYVJEGY: a könyv őrzője, egyszersmind díszítője is. Arra hivatott, hogy a legsztétikusabban tudassa a féltett könyvnek vagy könyvtárnak egy bizonyos személyhez, avagy intézményhez való tartozását. Hazánkban 1972-ben, a Könyv Nemzetközi Évében állt először közönség elé nagyobb szabású exlibris kiállítás Kolozsvárott, a Központi Egyetemi Könyvtár halljában. Azóta örövendete-

sen megnőtt a kisgrafika eme sokak által kedvelt de még többek által alig ismert benjáminjának, az exlibrisnek a népszerűsége. Írásban kettős alakban használatos a neve: az egybeírt alak magát az önálló grafikai műfajt jelenti, míg külön írva azt az eredendő funkciót betöltő kisgrafikai alkotást, amely a könyv tulajdonosának névbeírását hivatott helyettesíteni. Ilyen kifinomult módon adja tudtára a könyvet kölcsönkérő és visszaadni (esetleg) elfelejtő olvasónak, hogy valaki visszavárja a könyvespolcáról leemelt kötetet. Az évek, évtizedek során aztán önálló létre kelt (mint a bélyegek), és gyűjtés tárgyává is lett.

Története a távoli múltban gyökerezik, de igazi felvirágzása a XIX. század elejére esik, noha már Albrecht Dürer is alkotott igazi exlibriseket.

Magyarországon 1913-ban volt az Iparművészeti Múzeumban a talán mindmáig legnagyobb szabású exlibris kiállítás, amelyről nagy monográfia kötet is tanúskodik; életre hívója Siklóssy László (1881-1951), fáradhatatlan, jeles művészettörténész. A ma már könyvritkaságnak számító mű címe: Az exlibris Magyarországon és a külföldön. Az ő nevéhez fűződik a két világháború között Magyarországon működött MEGE (Magyar Exlibrisgyűjtők és Grafikabarátok Egyesülete) életre hívása is, amely a II. világháborús zavaros idők következtében szűnt meg. Helyét az 1959-ben életre hívott K.B.K. (Kisgrafika Barátok Köre) vette át, ez, ha szűk körű egyesület is, mindmáig prosperál, Kisgrafika címmel évente négyszer megjelenő, nagy műgonddal szerkesztett szaklapot ad ki, opuszlistákkal, művészekről és műgyűjtőkről írt tartalmas folyóirat-cikkekkkel.

Nálunk Ovidiu Petca grafikusművész ügybuzgalmának köszönhetően 1997-től visszhangos Kisgrafikai Biennálét rendeznek Kolozsváron, amelynek harmadik jelentkezése 2001. augusztus 20. szeptember 20. között volt. Sikere vitathatatlan. Minden reményük meglehet, hogy jó mag hullott jó földbe, amely gazdag termést fog érlelni.

Gábor Dénes

BUDAPESTI KÖZMŰVÁLLALATOK - KISGRAFIKÁKON

Kerékgyártó László linómetszetei, X3

Megszoktuk, hogy az immár fogalommal lett magyar gyűjtőpáros, Pesti László és Tarjányi Ferenc minden esztendőben újabb kisgrafikai sorozattal jelentkezik. Így történt ez 2003. májusában is, amikor megküldték szerkesztőbizottságunknak "ezévi anyagukat". A BUDAPESTI KÖZMŰVÁLLALATOK KISGRAFIKÁKON című sorozat 13 linómetszetről áll.

Kerékgyártó László grafikusművész száz példányban kinyomtatott metszeteinek mindegyikén a főváros egy-egy közművállalata szerepel, mint pl. az Elektromos Művek, a BKV, a Gázművek, stb. Ezek alapvetően fontos munkát végeznek, nélkülük nem lenne működőképes Budapest. A kisgrafikákra egy-egy cserje képét és nevét is rámetasztette a művész. E növények valamilyen szempontból kapcsolatban állnak a vállalat tevékenységével. (Így például a hortenzia nagy nedvességigénye miatt kapcsolódik a Vízművek tevékenységéhez, vagy a borostyán, amely a temetők hangulatának egyik fő eleme).

A Budapesti Városvédő Egyesület kőbányai csoportjának neve fémjelzi a fenti sorozatot kísérő három oldalas tájékoztatót, s ebben a két neves kertész-szakember tagtársunk felkéri a kisgrafikákat tulajdonukba vevő címzetteket, hogy a 13 eredeti kisgrafika megőrzésével is becsüljék meg a közművállalatok általában nem látványos, de a nap minden percében szükséges fennmaradását.

A fent ismertetett sorozattal egyidejűleg egy tucat önálló grafikai lap is kikerült Kerékgyártó László művésztagunk műterméből. Köztük örömmel fedeztük fel

a Pesti László és Tarjányi Ferenc nevére külön-külön készült ex libriseket. Ezek újdonságnak számítanak, mert addig önzetlenségből mindig csak mások részére készítették ilyen kisgrafikákat. Több közéleti személység könyvjegye mellett most kaptuk meg a lelkes természetvédő dr. Radó Dezső, a FŐKERT egykori igazgatója emlékére készült kisgrafikát is.

Soós Imre

VERTEL JÓZSEF GRAFIKUSMŰVÉSZ (1922-1993) KISGRAFIKAI ALKOTÁSJEGYZÉKE

A jegyzék a művész ex libriseinek, újévi üdvözlőlapjainak és egyéb alkalmi grafikáinak adatait tartalmazza, a teljesség igényével. A könyvjegyek a tulajdonosok nevének ábécé-sorrendjében, az újévi lapok pedig az évszám szerinti időrendben szerepelnek. Mivel alkotásain a művész a készítés dátumát a legtöbb esetben nem tüntette fel, az alkalmi grafikák időrendjét a technika fejlődése alapján utólag már nem lehetett megállapítani.

Grafikái ugyanis a legkorábbi alkotásoktól kezdve ugyanazt a műgondot, technikai tökéletességet mutatják, mint a későbbi lapok. Ezért az alkalmi grafikák a téma, az ábrázolás nevének ábécé-sorrendjében követik egymást.

A kisgrafikák méretét milliméterben (magasság x szélesség) tüntettük fel. NYOMTATOTT NAGYBETŰKKEL közöljük a könyvjegy tulajdonosának nevét, az "ex libris" vagy a "könyve" szavak elhagyásával. Ugyanígy közöljük a lapon található egyéb feliratot, esetleg annak csak egy részét, amennyi a grafika azonosításához szükséges. A kisgrafikákon szereplő ábrázolás rövid leírása zárójelben olvasható.

Op.szám	EX LIBRISEK		
1	HERBERT BLOKLAND (rézkarcprés)	71 x 61	C2
2	VAGN CLEMMENSEN (madaras motívum)	70 x 57	C2
3	FERNANDA (hangjegy, ecset, VJ szignó)	67 x 43	C2
4	GULYÁS MIHÁLY FANTASZTIKUS KÖNYVEIBŐL	57 x 43	C2
5	GULYÁS MIHÁLY (sakktábla, két figura)	60 x 50	C2, C5
6	KADOSA ÁRPÁD (esztergomi bazilika)	78 x 54	C2
7	KADOSA ÁRPÁD (hangszerek, zeneszerzők nevei)	70 x 56	C2
8	KOCSIS ANDRÁS (női akt)	95 x 50	C3
9	Dr.KONTHUR (kopjafa)	83 x 61	C2
10	Dr. LENKEY ISTVÁN (GYÖNGYÖSI I. arcképe)	67 x 50	C2
11	Dr. NICHOLAS LIPPÓCZY (tollhegy, paragrafus)	77 x 35	C2
12	GMN (Germaine Meyer-Noirel, virág)	82 x 50	C3 neg.
13	Dr. TIBOR NYILAS (vívó)	62 x 54	C2, C5
14	ALMA PETZ (Halászbástya)	80 x 54	C2
15	ALMA PETZ (Országház)	77 x 53	C2
16	ALMA PETZ (Lánchíd)	77 x 55	C2
17	PAUL PFISTER (COLMAR, gólya, templom)	75 x 33	C2
18	CHRISTIAN RAOULT(vitorlás, kormánykerék)	70 x 55	C2
19	ERGERCZHI RETEZÁR PÉTER (térképek)	60 x 59	C2
20	RÉTHY ISTVÁN (mozdony, KBK 1972 felirat)	50 x 65	C2
21	MYRA RHEBERGEN (madár, virágon)	90 x 44	C2
22	INGE RÖDEL (virágmotívum)	80 x 50	C2
23	PROF. R. SOÓ POUR FÉLICITER (nárciszok)	74 x 112	C2
24	STEPHANUS SZIGETI EX NUMISMATICIS (érem)	64 x 47	C2
25	SZILÁGYI JÓZSEF (tv-torony)	85 x 65	C3, C5
26	Mme Dr. SZILVÁSSY (virágzó ág, lepkével)	92 x 42	C3, C5
27	SZILVÁSSY JUDIT (korcsolyázó, Vajdahunyad vár)	78 x 62	C2
28	KLÁRA SZILVÁSSY (csokor, a név egy virágon)	75 x 50	C2
29	PROF.G.TASCA (virágmotívum)	75 x 50	C2
30	TOMPOS LILLA (orchidea-szál)	70 x 52	C2, C5
31	VERTEL (ecset, véső, gyermekláncfű virág)	83 x 57	C2
32	VERTEL J.MAGYARORSZÁG (térkép)	60 x 88	C2
33	(Az előbbi változata, BORT, BÚZÁT, BÉKESSÉGET felirattal is)	60 x 88	C2
34	PETRI VOLTOLINA (Érem, szenttel és térdeplő alakkal)	55 Ø	C2, C5
35	PETRI VOLTOLINA RERUM VENETIARUM (velencei címer-oroszlán)	60 x 55	C2

ÚJÉVI ÜDVÖZLŐLAPOK

(Amint az évszámok sorrendisége mutatja, a művész más irányú elfoglaltsága miatt nem tudott minden esztendőben újévi lapot készíteni. Ilyenkor egy-egy korábbi alkalmi grafikáját küldte el barátainak, saját kezűleg írva rá a jókívánságokat)

36	1960 (grafikus vésők, beragasztott bélyeg)	98 x 98	C2
37	1965 (Földgömb, galamb, BOLDOG ÚJ ÉVET, BONNE ANNÉE, PROSIT NEUJAHR, HAPPY NEW YEAR)	70 x 35	C2, C5

38	1966 (öt négyzet, beragasztott bélyeg, BOLDOG ÚJ ÉVET, BONNE ANNÉE, HAPPY NEW YEAR, GLÜCKLICHES NEUJAHR)	150 X 95	C2, C5
39	1967 (Lánchíd és királyi palota, négy nyelvű szöveg, mint előbbinél)	80 x 68	C1 acélm.
40	1968 (a mexikói olimpia emblémája, négy nyelvű szöveg, mint előbbinél)	92 x 55	C2
41	1969 BORT, BÚZÁT, BÉKESSÉGET + BUÉK, VERTEL J.	92 X 55	C2
42	1970 BUDAPEST, XIII. NEMZETKÖZI EX LIBRIS KONGRESSZUS(montázs, műemlékekből) PF-BUÉK-VERTEL JÓZSEF	70 X 48	C2
43	1971 PF.BUÉK, VERTEL JÓZSEF (páva)	70 x 61	C2
44	1973 BORT, BÚZÁT, BÉKESSÉGET, BUÉK,VERTEL J. (Tokaj látképe, bélyeg: az I. Bor-Világverseny alkalmára kiadott 2 Ft-os)	86 x 68	C2
45	1976 PF. BUÉK, VERTEL J. (páva)	65 x 65	C3 neg.
46	1977 (az évszám felett madár virággal, beragasztott bélyeg)	124 x 105	C3 neg.
47	1980 BUÉK, VERTEL J. (Világtérkép és sugarasan, nyolc nyelven beírt jókívánság)	90 x 80	C2,C5
48	1983 BUÉK,VERTEL J. (magyaros virágmotívum, földgömb, galamb)	80 x 67	C3 neg.
49	— (évszám nélkül, Táncoló parasztpár) BUÉK - VERTEL JÓZSEF	90 X 70	C2

ALKALMI GRAFIKÁK

50	(Batthyány tér az Anna templommal és a várbeli Levéltárral, szöveg nélkül)	68 x 115	C3
51	BUDAPEST-BÉCSI KAPU (A kapu nyílásának képe, a közölt szöveggel)	130 x 64	C3
52	(Bécsi kapu tér látképe, szöveg nélkül)	58 x 98	C3
53	BÉCSI TALÁLKOZÓ, 1986 (A Burg képe, az Együttműködési Értekezlet résztvevőinek zászlóival. Egyben 20 Ft-os bélyegblokk)	80 x 65	C2
54	XIII. NEMZETKÖZI EXLIBRIS KONGRESSZUS, BUDAPEST 1970 (A főváros címere és főbb épületei)	118 x 88	C2
55	BUDAPEST 1873-1973 (A városcímer és montázs a főbb épületekből)	80 x 70	C2
56	(Budavári palota, szöveg nélkül)	55 x 135	C2
57	(Budavári palota, Lánchíd, Halászbástya, szöveg nélkül)	48 x 175	C2
58	(Dömös: Dunakanyar a Szt Mihály hegygel, szöveg nélkül)	45 x 128	C3
59	(Dömös: Dunakanyar a Szt Mihály hegygel, szöveg nélkül)	85 x 167	C3
60	DÖMÖS (az előzőlátkép, kódex-ábrázolás kombinálással)	62 x 175	C3
61	A KBK DÖMÖSI KIRUCCANÁSÁNAK EMLÉKÉRE, 1965. VIII. 28	78 X 52	C2, C3
62	(Dunakanyar, benne épületek) KÖZÉP-DUNAVIDÉKI INTÉZŐ BIZOTTSÁG	140 X 90	C2
63	(Dunai panoráma) NEMZETKÖZI EX LIBRIS KONGRESSZUS, BUDAPEST, 1970	33 X 103	C2
64	(Dunai panoráma az ilyen bélyegtervhez) BUDAPEST, HUNGARY, HONGRIE, UNGARN	35 X 149	C2
65	(Az előbbivel azonos) Fent: Ó ÉN SZERETLEK ... BÜSZKE BUDAPEST, KOSZTOLÁNYI D.	35 x 149	C2
66	(Dunai panoráma) EURÓPAI BIZTONSÁGI ÉS EGYÜTTMŰKÖDÉSI ÉRTEKEZET KUTURÁLIS FÓRUM, BUDAPEST, 85. MAGYAR POSTA 20 Ff-os bélyegblokk	85 x 98	C2, C5
67	(Dunai panoráma: Országház, Vár, középen a hidak, és a Gellérthegy. Szöveg nélkül)	57 x 147	C3
68	(Dunai panoráma, az előbbivel alacsonyabb szemszögből, a kéttornyú Anna templom tükröződésével a vízen. Szöveg nélkül)	72 x 150	C2, C3
69	(Dunai panoráma, az előbbihez hasonló, de az előtérben megjelenik a Margit híd korlátja. Szöveg nélkül)	62 x 115	C2, C3
70	(Erzsébet híd: a háttérben kiemelkedik a Bazilika és néhány modern toronyház. Szöveg nélkül)	58 x 133	C3
71	(Erzsébet híd: az előbbinél erősebb rövidülésben. A Bazilika alig látszik, a modern épületek is eltűntek a háttérből. Szöveg nincs)	52 x 120	C3
72	ESZTERGOM 1000 ÉVES: 973 1973 (Városcímer és épületrészletek, fohászkodó négy alak)	107 x 98	C2
73	ESZTERGOM (Bazilika látképe, belseje és a Mária szobor)	85 x 109	C2
74	(Halászbástya, háttérben az Országház. Szöveg nélkül)	55 x 85	C2
75	(Halászbástya, háttérben az Országház. Szöveg nélkül)	60 x 135	C2
76	(Halászbástya, háttérben az Országház. Szöveg nélkül)	67 x 135	C2
77	(Halászbástya, háttérben az Országház. Szöveg nélkül)	85 x 128	C2
78	(Julianus szobra a Várban, háttérben a Halászbástya tornya. Szöveg nélkül)	98 x 47	C3
79	(Julianus szobra a Várban, háttérben a Duna és az Országház. Szöveg nincs.)	80 x 140	C3
80	(Lánchíd, hosszirányú látkép, háttérben a Bazilika, szöveg nélkül)	95 x 45	C2
81	(Lánchíd pesti hídfő, háttérben a Vár. Szöveg nélkül)	50 x 112	C3, C5

82	(Lánchíd pesti pillére, elől hajó orra, horgonnyal, fent a Mátyás templom. Szöveg nélkül)	70 x 50	C3, C5
83	(A Lánchíd pesti pillére, elől hajó orra, melyről kötél nyúlik a part felé. Fent a Mátyás templom tornya. Szöveg nélkül)	145 x 100	C2
84	(Országház látképe a Dunáról. A vízen füstölgő gőzhajó, szöveg nélkül)	80 x 132	C2
85	(Országház előtérben a Lánchíd budai hídfője az oroszokkal. Szöveg nélkül)	60 x 90	C2
86	(Országház, esti látkép, parti lámpasorral, alul a budai rakpart vonala látszik. Szöveg nincs)	78 x 122	C2, C5
87	(Országház, esti látkép, jobbra a budai oldal hármas lámpája, szöveg nélkül)	38 x 90	C2, C5
88	(Országház, esti látkép, mint előbbi, de annál nagyobb méretben)	55 x 133	C2, C5
89	(Országház kivilágított kupolája, a téren a Rákóczi szobor sziluettje)	123 x 84	C2, C5
90	PÉCS (Sugárzó nap alatt város címer, dóm, török kupolás templom, tv. torony, városháza, Hunyadi szobor)	130 x 90	C2
91	RÓMA, MCMLX (Az 1960-as római olimpia jelvénye és a város nevezetes műemlékei. VJ szigno)	155 x 110	C2, C5
92	Gr. SZÉCHENYI ISTVÁN 1791-1860 (Arckép és főbb alkotásai) HITEL, VILÁG, STÁDIUM	100 x 70	C2
93	TATA (Városcímer, kéttornyú plébániatemplom, óratorony, vár, stb. Elöl a vízen kajakozó)	92 x 100	C2
94	VÁC 900 ÉVE VÁROS. 1075-1975 (Városcímer, diadalkapu, székesegyház stb.)	97 x 115	C2
95	(A Pesti Vigadó épülete a Dunáról nézve. Szöveg nélkül)	55 x 117	C3
96	VISEGRÁD MÁTYÁS KIRÁLY KORÁBAN (Hegyen tornyos vár, Salamon torony, palota, a vízen középkori vitorlás)	55 x 150	C2
97	(Visegrádi Dunakanyar a Salamon toronnyal és kaputoronnyal, a Dunán hajó. Szöveg nincs)	53 x 128	C3, C5
98	VISEGRÁD (Salamon torony, címer, Mátyás szoborportré.) Szignó: VERTEL, 69	100 x 190	C2, C
99	(Szent István szobor)	93 x 65	C2, C3
100	(Mátyás templom)	106 x 69	C3
101	(Szent Anna templom háttérben az Országház kupolája)	145 x 95	C3

VERTEL JÓZSEFRŐL, A BÉLYEGTERVEZŐ GRAFIKUSRÓL 2003-ban pompás kiállítású emlékalbum jelent meg leánya, Vertel Beatrix szerkesztésében. A kiadványból képet kaphatott az olvasó a művész 43 éven át tartó tevékenységéről, amelynek során mintegy 500 magyar és 300 külföldi bélyeg terve született meg rajzasztalán. Ezeknek az alkotásoknak a katalógusát a nagyszerű kötet tartalmazza. Bár abban többször szó esik Vertel József kisgrafikáiról (ex libriseiről és alkalmi grafikáiról) is, ezeket a művész élete során nem tartotta számon, róluk alkotásjegyzéket – nyilvánvalóan egyébirányú elfoglaltsága miatt nem készített.

Az utókorra, a művész kisgrafikáinak a barátaira hárult ez a nem kis kutatómunkával járó feladat. Eredményét a fenti összeállítás tartalmazza. Létrejöttében nélkülözhetetlen hézagpótló segítséget nyújtott és ezért hálás köszönet illeti Vertel Józsefné, Fernanda asszonyt. A munkához nyújtott szakmai segítségért Palásthy Lajosnak, a KBK titkárnak és Király Zoltánnak, a KISGRAFIKA főszerkesztőjének köszönetét fejezi ki az alkotásjegyzék összeállítója:

Soós Imre

BNER-1974

VERTEL.

PÁLYÁZATI FELHÍVÁS

"Ex libris Gliwice 2003" V. nemzetközi grafikai pályázat

A gliwicei (Lengyelország) Városi Közkönyvtár a fenti címmel rendezi meg V. nemzetközi grafikai pályázatát. Célja, hogy az exlibris művészet jelenlegi irányzatait bemutassa, népszerűsítse az ex librist. A legjobb munkák a pályázat elbírálása után bemutatásra kerülnek Gliwicében és más városokban is.

A pályázatok beérkezési határideje: 2003. augusztus 15.

A következő címre kell küldeni: Miejska Biblioteka Publiczna, skr. poczt. 109. , 44-100 Gliwice, Lengyelország, Municipal Public Library)

A pályázók bármilyen technikával készült ex librist küldhetnek, amelynek mérete maximum 14 x 14 cm. A lehetőleg 2000-2003 között készült munkákat 3-3 aláírt példányban kérik. Akik először pályáznak, régebbi alkotást is küldhetnek. A lapok a pályázatot kiíró intézmény tulajdonába kerülnek. A katalógushoz még az alábbiakat kérik: kinek a nevére készült az ex libris, a lap méretei, a technika, a készítés dátuma, rövid életrajz.

A zsűri a legjobbnak tartott műveket 3000, 2000 illetve 1000 lengyel zlotyival jutalmazza. Érmeket és oklevelet is adnak. A döntésre Gliwicében 2003 novemberében kerül sor, az utána következő kiállítást 2003. november-decemberben tartják meg. Azon művészek, akiknek munkái a kiállításon szerepelnek, megkapják a kiállítási katalógust. A rendezők fenntartják a jogot, hogy az alkotásokat szabadon publikálhassák.

A pályázattal kapcsolatos információk interneten is elérhetők: www.um.gliwice.pl

Tel/fax: +48 32 238 25 10. e-mail: mbpgliwice@interia.pl

OLASZ KIADÓ FELHÍVÁSA

Az olasz Massimo Battolla különféle témákban nevére készült ex librisekből művészi katalógusokat ad ki. Legutóbb 366 számozott példányban Leonardo da Vinci-nek szentelt lapokból adott ki szép gyűjteményt. Most ismét felhívással fordul az ex-libris-készítő művészekhez, újabb katalógus kiadásának tervével:

Kedves Művész Barátom!

Tisztelettel kérem, hogy ha van hozzá kedve, vagy indíttatása, készítsen ex librist Massimo Battolla nevére, amelyek a témája: DANTE ALIGHIERI és az ISTENI SZÍNJÁTÉK

A beérkező művekből új katalógust adunk ki, amely bemutatja a különféle technikákkal (litográfia, linó és fametszet, rézkarc, rézmetszet, stb.) készült lapokat. Egy művész több ex librist is készíthet ugyanerre a névre (M. Battolla), mindegyik szerepelni fog a művek kiállításán, de legfeljebb hármat publikálunk a katalógusban, amelyből minden alkotónak tiszteletpéldányt küldünk.

Az ex libriseket 5 eredeti példányban, hátoldalán a művész címének feltüntetésével, az alábbi címre szíveskedjék elküldeni legkésőbb 2003. október 25.-ig: MASSIMO BATTOLA, Via Radio, 6, 19020 Ceparana (SP), Italia.

Köszönettel, őszinte híve: Massimo Battolla

DR OTTMAR PREMSTALLER LEVELE

A FISAE összes tagesületéhez!

A XVIII. bostoni Nemzetközi Ex Libris Kongresszuson felmerült már, hogy a XXX. Kongresszus megtartásának jogát Ausztria kapja. Ezt a dániai kongresszus is megerősítette. A kongresszus hármas jubileumi alkalmat is szolgál majd: 100 éves az Osztrák Exlibris Társaság, 50 éve tartanak ex libris kongresszusokat, és ez lesz a harmincadik nemzetközi összejövetel. Helyszíne az ausztriai Welsben lesz 2004. július 14-17. között. Szervezője: Dr. Ottmar Premstaller.

Meghívunk ezért minden ex libris gyűjtőt, művészt és mindenkit, aki érdekelt e témakörben, az összetartozás, a barátság jegyében. Wels városa ideális hely a kongresszus megtartására, Ausztria szívében fekszik, ezen kívül az új Európa középpontja is.

Mindent megteszek, hogy Önöknek szép és hasznos napokat szerezzenek. A terv szerint 3 előadást, egy plenáris ülést, valamint öt kiállítást rendezünk, amelyeken régebbi és újabb ex librisek lesznek láthatók. Természetesen lesz elegendő idő a cserékre és a baráti beszélgetésekre is. A résztvevők a három tervezett kirándulás valamelyikén, megismerhetik a vidék művészetét, kultúráját, és a tájszépségeit.

Ezért mondom: SZÍVÉLYES ÜDVÖZLETTEL WELSBEN, 2004-BEN!

Dr. Ottmar Premstaller

Jelentkezési lap, részletes program, közvetlenül is kapható az alábbi címen:

FISAE, c/o Dr. Ottmar Premstaller, Parkweg 4, A-4222 St. Georgen a.d. Gusen, Austria.

Természetesen a KBK vezetősége hivatalból tartja a kapcsolatot Premstaller úrral, és a szükséges információkkal lapunk következő számaiban jelentkezünk, illetve a részvételi tudnivalókat, a jelentkezési lapot tagjainknak eljuttatjuk.

S Z E M L E

A BOOKMERK (korábban: GRAPHIA) 2003/1. számának szerkesztőségi cikke szóvá teszi a manapság forgalomba kerülő ex librisek túlzottan nagy méretét. Elrettentő példaként be is mutat egy teljes lapoldalra terjedő "kisgrafikát". A szerző szerint egy cserenapról az új lapokat csak mappában lehet hazavinni, míg a múltban erre a célra egy cigarettás doboz is megfelelt.

A Joke van den Brandt kalligrafikus ex libriseiről szóló cikkükből megtudjuk, hogy a hazánkban is többször járt, neves művészno alkotásjegyzéke mintegy 20 ilyen témájú lapot tartalmaz. Egy másik cikk a 60 esztendőes Pavel Hlavaty cseh művészt köszönti. A nálunk is jól ismert, igen termékeny állítólag napi 18 órát dolgozó művészt a cikkíró Tausend-künstler-nek nevezi. Megjelenése óta a Graphia több, mint ötven kisgrafikát közölt tőle.

A Nuenen-ben 1976 óta működő Van Gogh Dokumentációs Központ megalapítója és vezetője, Ton de Brouwer cikkében a nagy holland mester emlékére készült kisgrafikákat tekinti át. Elsőként a magyar művészeket említi, hiszen Fery Antal nyolc, Stettner Béla pedig négy Van Gogh témájú könyvjegyet készített. (Kettőjük 1-1 alkotásának képe kíséri az írást.) A többi magyar alkotás méltatása után, nevük betűrendjében, egyéb nemzetek fiai következnek. A szerző befejezésül elmondja, hogy a cikkében említett mintegy 50 ex libris április folyamán Nuenen város könyvtárában volt kiállítva. (A tárlat katalógusát Könyvespolc rovatunkban ismertetjük)

Fery Antal fametszete, X2

A hollandiai EXLIBRISWERELD 2003/1. száma Élet és halál az ex libriseken címmel írt cikkében foglalja össze az ilyen témájú alkotásokat. A közölt 9 illusztráció közül egynek magyar vonatkozása van: a Bakonyi Tekla nevére készült linómetszetet Tedesco Anna készítette. Frank-Ivo van Damme elragadó művészetéről Waterschoot ír lelkes cikket 7 kép kíséretében. Fery Antal két Van Gogh-témájú lapja illusztrálja Ton de Brouwer cikkét, melyben a Bookmerk-ben közöltekhez hasonlóan meleg szavakkal méltatja a hasonló témájú

magyar kisgrafikákat. A közlés helyének megfelelően a szerző ebben az írásában bővebben ismerteti a holland és belga alkotók munkáit.

A NORDISK EXLIBRIS TIDSSKRIFT 2003/1. száma az 1972-ben született cseh művész, Martin Manolin bemutatására fordítja szinte egész terjedelmét. Rövid bemutatása után 8 absztrakt ex librisét közlik eredeti színeivel nyomva olyképpen, hogy egy-egy grafika teljes lapoldalt tölt be, tehát a 20 oldalas szám közel fele színes illusztráció. (Ezek hazaviteléhez is mappa kellene!)

A japán lap, a THE NIPPON EXLIBRIS ASSOCIATION NEWSLETTER 122. száma beszámol a húsz éves egyesület tizedik nemzeti találkozásáról, amelyet Shinjuku városban a Washington Hotelben tartottak. A megjelent 109 résztvevő között egy tajvani és egy német gyűjtő nevét is regisztrálták.

A finn EXLIBRIS ABOENSIS 41. száma 3 oldalas cikket közöl Napóleon életéről, a császár tetteit megőrző egykori képek kíséretében. A grafikai szaklapban szokatlan illusztrációk között a család egy ex librisét is bemutatják.

A WATESCHOOT ANTIKVÁRIUM 2003. évi tavaszi árjegyzéke két magyar művész lapjait kínálja. Kékesi László négy darab C2 lapja 10 Euro árral szerepel, a lapok Rousseau, Szigeti, Réthy és de Belder nevekre készültek. Vén Zoltán ugyancsak négy darab C3 lappal szerepel itt, a lapok tulajdonosai Palmirani, Jansen, Bohr és Bruijn voltak. Eladási áruk megegyezik az előbbi tételével.

A L'EX-LIBRIS FRANCAIS 65. évfolyamának 226. száma ezúttal is kitűnik a szaklapok közül, már csak gazdag lap-szemléje miatt is. Lapunk múlt évi 4. számának bemutatása mellett még azt is szóvá teszi, hogy Vincze László szerkesztésében mellékletként zodiákus-naptárt kaptak előfizetőink. Ugyanitt értesültünk arról, hogy Románia exlibris-egyesületének lapja immár a 11. lapszámával jelent meg, amelyben szó esett Balajti Károly exlibris-művészről is.

A svájci gyűjtők lapja, a SELC EXPRESS márciusban megjelent 51. számában Carlo Chiesa (névének kiejtése: Kíéza) elhunytáról közöl hírt. Személyében megalapítóját tisztelte a svájci exlibris-egyesület. A hazánkban is többször járt, rokonszenves gyűjtő 1908-ban született és 2002. november 29.-én hunyt el. Búcsúztatása a zürichi Grossmünster egyik kápolnájában történt, a szabadkőművesség szertartása szerint. Az a néhány magyar exlibris-barát, aki még kapcsolatban állt az elhunytal, kegyelettel megőrzi emlékét.

A MITTEILUNGEN DER Ö.E.G. 2003. márciusi számának vezércikkéből megtudtuk, hogy az Osztrák exlibris Társaság az idén ünnepli fennállásának 100. évfordulóját. Az ex libris barátai 1903-ban asztaltársaságként jöttek össze, köztük több neves gyűjtő is részt vett az alapításban. A két világháborút és a hitleri időket olyan szerencsésen vésztették át, hogy nem oszlatták fel a szervezetet. Lapjuk az 58. évfolyamánál tart. Osztrák barátainknak szeretettel gratulálunk, további mozgalmasság esztendőket és a jövő évben nálunk rendezendő nemzetközi kongresszushoz sok sikert kívánunk.

A finnek EXLIBRIS UUTISET c. lapjának 91. száma Leila Lehtiranta cikkét közli. Ebben a nemrég hazánkban járt újságíró Palásthy Lajos titkárunk tevékenységét ismereti, Lajos barátunk fényképe és 3 nevére készült könyvjegy képeinek közlésével. A cikk tartalmát most nem ismertetjük, mert a finn szöveg lefordítása után lapunk következő számában teljes terjedelemben közöljük.

A másik finn folyóirat, az EXLIBRIS ABOENSIS 42. számában arról olvastunk, hogy a finn parlamentnek 200 tagja van, közülük 10 személy rendelkezik saját ex libris-sel. Ez utóbbiak közül két főminiszteri posztot is betölt. A laphoz mellékelte tagnévsoruk szerint a finn egyesület mintegy 400 tagot tart nyilván.

H Í R E K

Januárban a kolozsvári művelődési életben rendkívül fontos szerepet játszott Koós Ferenc Kulturális Alapítvány megalakulásának egyéves évfordulója alkalmából nyílt kiállítás Gábor Dénes ex libris-gyűjtő kollekciójából a Heltai Gáspár Könyvtári Alapítvány pincegalériájában. A társszervező Művelődés folyóirat főszerkesztője Szabó Zsolt – és a házigazdákat képviselő Pillich Katalin ügyvezető titkár jelenlétében a Koós Ferenc Kulturális Alapítvány részéről Varduca György köszöntötte az egybegyűlteket. Majd dr. Alexandra Rus művészettörténész a kiállított, mintegy kétszáz kisgrafikai műretek értékét és a gyűjtő, Gábor Dénes hozzáértését hangsúlyozta. A világ legkülönbözőbb tájairól származó könyvjegyek, a hazai művészek alkotásaival és néhány régi erdélyi exlibris-sel kiegészülve, különleges művészi élményt jelentenek. Németh Júlia az exlibris mibenlétéről és jövőjéről szól, amely a modern számítógépes technika rohamos fejlődése ellenére is a klasszikus értelemben vett könyvvel együtt biztosítottnak látszik. Végezetül a gyűjtő, Gábor Dénes őszinte szavait tapsolhatták meg a jelenlévők, aki szenvedélye kialakulásáról és elhatalmasodásáról, valamint a kiállított munkák alkotóiról közölt csak általa ismert részleteket.

A KBK művész-tagja, a neves festő és grafikusművész Tavasz Noémi ez év februárjában 329-edik önálló kiállítását rendezte meg a Petőfi ihlette sorozatának bemutatásával Albertfalván, a Petőfi Sándor Általános Iskola, Gimnázium és Szakközépiskola aulájában.

A művész a Ferencvárosban született, ott járt iskolába és ott szerzett tanítói oklevelet, majd három évig tanított a kerületben. Most mint Ferencváros díszpolgára, nyithatta meg újabb kiállítását a Mester utcai Pincetárlatban "Kóborlások" címmel. A bemutatott képek az Európában, Afrikában, Észak-Amerikában, Ázsiában és a Távol-Keleten tett utazások művészi emlék-lenyomatait örökítik meg, igen színesen, változatosan, mély, megkapó harmóniával. A kerület művész-társadalma mellett a megnyitón sok érdeklődő és művészbár is megjelent.

2003. március 18-ikán pedig Siófokon a Tavaszi fesztivál rangos eseményeként került sor "A magyar kultúra lovagja", Tavasz Noémi festőművész kiállításának megnyitójára a Dél-balatoni Kulturális Központban. A nagy számban megjelent közönséget a Somogy Megyei Közgyűlés elnöke, Dr. Gyenesei István köszöntötte, majd Dr. Géger Melinda művészettörténész nyitotta meg a tárlatot. Amint mondotta: a művész évtizedek óta megszállottan viszi a magyar tájakat és kultúráink irodalmi, zenei és népművészeti kincseit feldolgozó képeit és metszetsorozatait mind hazánkban, mind a szomszédos és európai országokban bemutatni, de még a tengeren túlra is. Bemutatja kulturális örökségünk értékeit, egyben gazdagítja a Magyarországról külföldön alkotott képet."

A Széchenyi István Általános Iskola Kamarakórusa műsora után a kiállítás résztvevői között a művész egyik felajánlott alkotását sorsolták ki, mert amint mondotta: "A művész feladata, hivatása, sőt kötelessége, hogy mindazt a szépségeket és borzalmakat egyaránt amit a világban észlel és érzékeny lelkével talán fokozottabban él át, megörökítse és továbbadja, szeretettel, őszinte gazdagítani akarással..."

Az előző számunkban bemutatott fiatal grafikusművész Kesselyák Rita, akinek a múlt évben kiállítása nyílt Rómában, ezúttal ez év áprilisában a budai várban, a Szentháromság utcai COLLEGIUM BUDAPEST épületében mutatta be az utóbbi időben készült munkáit. A sejtelmesen lágy, aquatinta technikával készült rézkarcai mellett a színes nyomatok is nagy tehetségéről árulkodnak, komoly mesterségbeli tudással és finom művészi szemléletmóddal párosulva. A tárlatot Szabó Anita művészettörténész nyitotta meg és három hétig volt látható.

Az Arte galéria és aukciós iroda 2003. április 25-én nagyszabású és sok érdeklődőt vonzó grafikai árverést tartott. A tételek között ex libris nem volt.

A KBK-t érdeklő anyagból kiemelkedik az 1964-es krakkói Kongresszusra kiadott Magyar kisgrafika mappá, amely mindösszesen 200 példányban készült, és 20 művész különböző technikákkal készült nagyméretű lapját tartalmazza. A 184. sorszámu mappá 44.000 Ft kikiáltási árról 60.000 Ft-ért kelt el. Valóban ritkaság, titkárunknak nincs tudomása arról, hogy kinek a birtokában van ebből a mappából. Érdekes lenne kideríteni az itthon maradt példányok sorsát. Haranghy Jenő egy nagyméretű tusrajza 22.000 Ft kikiáltási árról 44.000 Ft-ra emelkedett, Kádár Katalin (tagunk) szitanyomata 6.000 Ft-ért kelt el. Molnár C. Pál "A csók" c. szignált litográfiája 60.000 Ft-ról 140.000 Ft-ra emelkedett. Varga Nándor Lajos "Vízfordó" c. rézkarca 8.000 Ft-ról indulva 20.000 Ft-ért talált gazdára. Az árverés szép kiállítású katalógusról volt nyomon követhető.

Sajnálattalunkra az Első budai árverezőház átmenetileg felfüggesztette az ex librisek árverezését a kellő érdeklődés hiánya miatt. Így szép katalógusai sem jelennek meg. Interneten azonban továbbra is fog ex libriseket árverezni. Nagy kár, hogy mivel tagságunk jelentős része az idősebb kor-

osztályhoz tartozik, s Internet-figyeléssel már nem foglalkozik, kimarad ebből a lehetőségéből.

Szentendrén a Zenta u. 5 sz. alatti Barcsay-műteremház falán április 2-án Mádl Dalma asszony Miakich Gábor polgármesterrel és Farkas Ádámmal, a Magyar Képzőművészeti Egyetem rektorával együtt avatta fel Barcsay Jenő emléktábláját, Szabó Ádám szobrászművész alkotását.

Hajdúböszörmény hetilapja, a SZABADHAJDÚ egyik cikke beszámol arról, hogy a Debreceni Egyetem Hajdúböszörményi Pedagógiai Főiskolai Kara Parafa Galériája rendezett újabb kiállítást Szilágyi Imre grafikusművész alkotásaiból. Az ismert, kiváló grafikus művei között egyaránt megtalálható a sokszorosító grafikai eljárások több fajtája. Pályafutását a debreceni Medgyessy Stúdióban Bíró Lajos tanítványaként kezdte. Majd az Egri Tanárképző Főiskolán Blaskó János a mestere. 1973-tól a böszörményi Pedagógiai Főiskola tanára.

Tagja a magyar képzőművészek szövetségének és a képzőművészeti alapnak. Alapító tagja a hajdúsági nemzetközi művésztelepnek, valamint a debreceni Ajtósi Dürer Egyesületnek. A Parafa Galériában "Kereszt-meszet" címmel rendezett kiállítását április 9-ikén Szepessy Béla grafikusművész nyitotta meg.

Az újlipótvárosi Klub-Galériában május 14-ikén nyílt meg Muzsnay Ákos grafikusművész újabb kiállítása Közélet II. címmel. A néhány kisebb, színes rajz mellett zömmel nagyméretű grafikákat mutatott be, egyenes folytatásaként és továbbgondolásaként a múlt évben látott tárlata alkotásainak, a Karinthy Szalonban. A nagy számban megjelent "szakmabeliek" és a nagyközönség előtt ezt a kiállítást is Balázs Sándor művészeti író nyitotta meg.

Kass János rézkarca, C3

Kass János Munkácsy-díjas grafikusművész impozáns kiállítása nyílt meg május 23-án Sárospatakon, a Múzsák Templomában. Az érdeklődőket országszerte megmozgató tárlat helyszínéről el kell mondanunk, hogy a kiállítóhelyiség neve most először jelent meg a nyilvánosság előtt. A Rákóczi-vár szomszédságában levő, egykori trinitárius kolostor, majd a közelmúltig Borostyán szálloda és étterem néven működött épület kapta most ezt a nevet. A lelkiismeretes munkával gyönyörűen felújított ház egykori barokk templomában, annak kórusán és az oda vezető helyiségekben állították ki a Mester egész életművét felidéző anyagot.

Az ünnepélyes megnyitón dr. Dankó Katalin múzeumigazgató köszöntötte a megjelenteket és a művészt, aki fél évszázaddal ezelőtt a várban létesített alkotóház lakójaként szerette meg ezt a tájat. A tárlatot Olasz Sándor irodalomtörténész, a Tiszatáj főszerkesztője nyitotta meg. Beszédét követően került sor az egyidejűleg létesített Farkas Ferenc Emlékszoba felavatására is. Az egész műsornak meghitt keretet adott a nyíregyházi CANTEMUS gyermekkar szereplése. A magyar népviseletet idéző, ízléses egyenruhát viselő lányok Szabó Dénes Kossuth díjas karnagy vezetésével több énekszámval, köztük Farkas Ferenc kompozíciójával lepték meg a nagy számban megjelent közönséget. A házigazda Rákóczi Múzeum ez alkalomra 32 oldalas, gazdagon illusztrált katalógust adott ki, melyben Tandí Lajos ihletett kísérőszövege méltatja a műveket. A remekbe sikerült kiadvány maradandó emléke lesz Kass János sárospataki tárlatának és a Múzsák Temploma "felszentelésének".

Egy olvasónktól levelet kaptunk a közelmúltban, melyben az alábbiakban fejt ki lapunkról alkotott véleményét: "Gratulálok a KISGRAFIKA folyóirat minden egyes számához! Végigolvastam őket és csodálom a tartalom gazdagságát, sokoldalúságát, a szerkesztés gondosságát és a cikkek kiváló szakértését. Tudom, anyagilag is nagy hozzáértést kíván ezen egyedülálló szaklap fenntartása. Köszönöm a szerkesztők és az írók áldozatvállalását, amelynek eredményeként e szép és fontos lap megjelenik."

A vélemény-nyilvánítást annál is inkább köszönjük, mert lapunk számainak megjelenését meglehetősen csend követi. Ritkán érkezik visszhang az olvasóktól a lap egy-egy cikkének tartalmára vonatkozóan. Ezt az egyetértés jelének is tekinthetjük, de még jobban örülnénk a hozzánk intézett "építő kritikáknak", a lap tartalmára vonatkozó javaslatoknak.

Várjuk tehát a további olvasói leveleket!

Egyesületünk művésztárgya, Budai Tibor alkotásaiból nyílt kiállítás június 5-én Békéscsabán a Munkácsy Mihály Múzeumban. A természet védelmét sugalló FÉLTETT VILÁGOM című tárlatot M. Nagy Péter újságíró nyitotta meg. A rendezvény házigazdája dr. Szatmári Imre megyei múzeumigazgató volt.

Itt említjük meg, hogy a művész a Kossuth Lajos születésének 200. évfordulójára kiírt országos pályázat szakmai dívját nyerte el. A Honvédség említett pályázatán Budai Tibor háromdarabos, 70 x 50 cm-es ceruzarajz-sorozatával vett részt. "A reménység hősei" c. sorozat egyes lapjain Kossuth, Batthyány és Petőfi alakja jelenik meg, környezetük montázs-szerű ábrázolásával. A zsűrinek a megnyitón felolvasott véleménye szerint művésznünk lapjai a történeti hitelességen túl egyéb grafikai értékekkel is kiérdemelték a magas elismerést.

Örömmel gratulálunk!

KÖZÉRDEKŰ KÖZLEMÉNYEK

Ex libris alkotó eladja gyűjteményét

A Brassóban élő Klein Erwin megkereste levelével Egyesületünket, hogy legyünk segítségére ex libris gyűjteményének eladásában.

Mint rövid életrajzában leírja, 1934. június 16-án Kolozsvárott született, de iskoláit Brassóban végezte. Kohászati technikumi végzettségével Brassóban három nagyüzem acélöntődjében először mint öntőmester, majd főmester, végül műhelyfőnöki beosztásban dolgozott. 1984-ben ment nyugdíjba, immár több mint 20 éve özvegy, lakását házas fiával együtt lakja.

1977-ben egy ex libris kiállítás, melyet dr. Bologa Emil rendezett, felkeltette érdeklődését e téma iránt. Elhatározta, hogy maga is megpróbálkozik fametszetek készítésével. Szorgalmasan dolgozva, X1 technikával 247 ex librist és alkalmi grafikát metszett. Saját nevére 119 lapot alkotott. Ezekkel széleskörű nemzetközi cserét folytatott, ennek eredményeképpen 13950 darabot számláló gyűjteménye jött össze, 1712 alkotó munkáiból mindenféle technikával, és legalább a fele 50 évnél régebbi lap. Ezeket nagyon gondosan rendszerezte.

Az idő azonban mindenki feje fölött rohamosan halad, s különösen Erdélyben, ahol Klein Erwin él, a megélhetés egy régi nyugdíjasnak nagyon nehéz. Ezért határozta el, hogy eladja gyűjteményét, s csak levelezését, meg a kiállítási katalógusokat tartja meg szép emlékként.

Gyűjteményét, a közel 14000 lapos anyagot egyben szeretné eladni, darabját 0,25 Euroért. Érdeklődni az következő címen lehet:

Klein Erwin fametszete, X1

Klein Erwin,
R-2200 Brasov, str. Octavian Goga nr. 18/14.,
Tel: 00 40 0268 166 930, mobiltelefon: 0740 645 741

K.B.K. HÍREK

Kérjük, aki tagdíját még nem rendezte, szíveskedjék ezt minél előbb megtenni. Az ez évi tagdíj mint ismeretes 1.200 Ft.

Felülfizetéseket, adományokat az Egyesület szerény anyagi helyzete miatt köszönettel veszünk. Aki régebbi kiadványainkhoz kíván hozzájutni, szíveskedjen titkárunkkal felvenni a kapcsolatot.

A budapesti összejöveteleinket július és augusztus folyamán szüneteltetjük.

Szeptemberben kötetlen beszélgetést tervezünk, októberben König Róbert tart beszámolót külföldi útjairól. Novemberre javaslatokat kérünk az est témájára vonatkozóan.

Decemberben szokásos Mikulás-est lesz. Összejöveteleinket egyelőre változatlanul a Fészek Klubban (Bp. Kertész u. 36.) tartjuk, minden hó első szerdáján este 6 órakor.

Vincze László linómetszete, X3

K Ö N Y V E S P O L C

GÁL JÓZSEF: BIBLIOGRÁFIAI TÉTELEK KASS JÁNOS ÉLETMŰVÉHEZ

A 144 oldalas kötet hiányt pótol: Kass János hatalmas életművébe engedi bepillantani az olvasót. A bevezető írás Tandi Lajos "Kész a leltár" c. cikke, mely a művész 75. születésnapjára, 2002. december 26-ára íródott. Az évtizedek óta jóbarát Tandi ebben áttekinti a jubiláló művész "életműkatedrálisát", amely szerinte a XX. század európai kultúrtörténetének kiemelkedő teljesítménye. Az életmű közéleti és szellemi kötődésének tükrében vezeti végig az olvasót az életpálya állomásain a szegedi gyermekkortól a lipcsei éveken át az olyan főművekig, mint a Cantata profana, vagy a Don Quijote-tollrajzok. Említi mestereinket Mikszáthtól Veres Péterig, akiknek írói világát a művész a rajz nyelvére fordította le.

A fehér műanyagból préselt "egyenfejek" leleménye a hetvenes évek valódi és jelképes panteonját eredményezte. A cikk befejező sorai a műtermében szerzetesi alázattal alkotó mester képét rajzolják meg, aki ugyanekkor otthon van a világban, tisztelik külföldön és itthon Szombathelytől Debrecenig, számos magas díj kitüntetettjeként díszpolgára szülővárosának, Szegednek. Világhírű mesterünk több mint fél évszázados életművét szerényen így sommázza: "Csupán a toll hegye vagok".

A Gál József szombathelyi könyvtáros által hatalmas munkával összeállított életmű-katalógus két részből áll. Az elsőben Kass János alkotásai, a másodikban a személyéről, alkotásairól szóló irodalom adatai olvashatók.

Már az első rész elején szinte hihetetlen információk birtokába jut az olvasó: Kass János az 1950-től kezdődő 42 év alatt 334 könyvet illusztrált. Plakátjainak száma meghaladja a hatvanat. Két oldalt tesz ki a kötetben az általa tervezett 63 postabélyeg adatainak felsorolása. Mintegy 180 egyéni kiállításáról értesülünk, ezek közül 27-nek külföldi intézmények biztosítottak helyet Ciprustól Rómán át Ausztráliáig. Jó egy tucatra tehető az önállóan megjelent köteteinek száma és a 100-at meghaladják az általa írt cikkek, kritikák, tanulmányok.

A második rész, amely a Kass Jánosról szóló írások felsorolását tartalmazza, majdnem kétszerese az elsőnek. Ebből megtudható, hogy 13 lexikon cikke és közel 1000 újságcikk, tanulmány foglalkozik művészi munkájával, akinek tiszteletére a kortárs-költők tollából 12 vers is született, művészetéről, személyéről 5 portréfilmet készítettek.

Gál József impozáns kötete a hatalmas anyagban eligazodást segítő mutatókkal végződik. Itt névsorban található az illusztrált könyvek szerzői, ábécé sorrendben e könyvek címei. Külön mutatók szolgálnak a plakátok, bélyegek, nevek, kiállítási helyszínek visszakereséséhez.

Az áttanulmányozás után azzal a meggyőződéssel teszi le az életmű-katalógust az olvasó, hogy igen tiszteletre méltó módon felelt meg a szerkesztők által a címdoldalon megjelölt célnak: "E kiadvány megjelenésével Gál József és a Mozaik Kiadó (Szeged) munkatársai tisztelegni kívánnak a páratlanul gazdag életmű előtt."

Soós Imre

VAN GOGH AZ EXLIBRIS-MŰVÉSZETBEN
(Holland kiállítási katalógus)

Ez év márciusában Hollandiában több jelentős kiállítás emlékeztette Van Gogh születésének 150. évfordulójára művészetének egyre sokasodó barátait. Amszterdam és Otterlo mellett a Dél-hollandiai Nuenen város is helyet adott ilyen megemlékezéseknek. Ez utóbbi városban ugyanis a festő két évet töltött el és korai főműveinek egész sorát festette meg. A helybeli könyvtárban április 2. - 26. napjai között kisgrafikai kiállítás volt látható. Ennek 36 oldalas katalógusa 35 művész 53 olyan könyvjegyét mutatja be képpel és szöveggel, amely Van Gogh arcképét, vagy valamelyik művét, annak részletét ábrázolja. (Az ábrázolás szó helyett inkább a megjelenítés lenne a találhatóbb jellemzése ezeknek a kisgrafikáknak. A művészek fantáziája, formateremtő képessége ugyanis számtalan újabb nézőpontból világította meg a nagy előd életművét.)

A helybeli Dokumentációs Központ vezetője, a magyarbarát Ton de Brouwer állította össze a katalógust, melynek bevezetőjében az ex libris történetét, rendeltetését és az alkalmazott technikákat tekintette át. Az

Nagy László
Lázár
linómetszete,
X3

Anton
Vermeulen
linómetszete,
X3

alkotók nevének ábécé-sorrendjében következik ezután a kisgrafikák felsorolása, jó minőségű illusztrációk kíséretében. A szerkesztő a lapok esztétikai méltatására nem vállalkozik, azt az olvasóra bízta, ellenben tudósi alapossággal közli Van Gogh életmű-katalógusából annak a festménynek, rajznak a sorszámát, mely az ex libris készítőjének mintaképül szolgálhatott.

Az európai exlibris-művészet számos kiválósága szerepel alkotásával a kiállításon, elég csak a belga Baeyens és Pauwels, a flamand Vermeulen, az orosz Bekker, a francia Bertrand, a szlovák Kocák, vagy az észt Löhmus nevét megemlíteni. A kiállítás magyar résztvevői a következők voltak: Budai Tibor, Fery Antal, Horváth Hermina, Imre Lajos, König Róbert, László Anna, Nagy László Lázár, Pásztor Csaba, Stettner Béla, Ürmös Péter, Vincze László. (A katalógus címlapján és a kiállítást beharangozó nyomtatványokon Nagy László Lázár linómetszete szerepel, így a ceglédi művész könyvjegye a kiállítás emblémája lett!)

Örömmel állapítottuk meg, hogy az ízléses kiállítású katalógusban szereplő grafikusok közel egyharmada magyar, és hogy alkotásaik művészi színvonala nem marad el külföldi társaikétól.

A Nuenen-i Van Gogh-ünnepségeknek csak bevezetője volt a most említett kisgrafikai kiállítás. A fáradhatatlan Ton de Brouwer ugyanis májusban a festőt ábrázoló bélyegek, októberben pedig az ugyanilyen szobrok, érmék kiállításával emlékezik meg Hollandia nagy fiáról.

Soós Imre

R É S U M É

Dans l'article premier de la revue Zoltán Király écrit sur les deux expositions de János Kass artiste graveur, lauréat du Prix Kossuth. Ces événements, organisés à Szeged et Budapest, ont salué le grand artiste à l'occasion de son 75ème anniversaire.

Les membres de notre société KBK ont visité en mars l'atelier de Károly Raszler, professeur retraité de l'École Supérieure de Beaux-Arts de Budapest. Nous publions le compte rendu sur l'événement de József Mayer.

Pareillement notre rédacteur en chef écrit sur l'exposition de Zoltán Vén. Ses créations récentes furent présentées à Székesfehérvár.

Dénes Gábor célèbre collectionneur et rédacteur vivant en Transylvanie a exposé à Kolozsvár ses ex libris créés sur son nom. A cette occasion nous publions ses pensées sur l'histoire de la petite gravure.

Notre article suivant fait connaître la série d'ex libris à 13 unités de László Pesti et Ferenc Tarjáni. Les collectionneurs célèbres de Budapest ont publié cette série (création de László Kerékgyártó) en l'honneur des services municipaux de notre métropole.

Les collectionneurs de la petite gravure ont senti depuis longtemps le manque de la liste de créations de József Vertel (1922-1993). Dans ce numéro nous publions cette liste, contenant 101 unités, composée par notre rédacteur Imre Soós.

Rubriques ultérieures: REvue de presse, Nouvelle, Bibliophilie.